

8. Ideamalli

Ideamalli-työpajassa rakennetaan puiston pienoismalli usean päivän aikana. Työpaja jakautuu kuuteen eri vaiheeseen, joita ovat leikkipuiston ja maaston suunnittelu, MiniMinän valmistus, maaston muovailu ja maalaaminen, puiden ja kasvillisuuden askartelu, leikkivälineiden rakentaminen ja mallin kokoaminen. Vaativan työpajan lopputulos palkitsee tekijät ja ohjaajat. Mallissa oppilaiden ideat konkretisoituvat erityisesti, jos työpaja on pidetty yhteistyössä suunnittelijan kanssa. Työpaja suositellaan pidettäväksi alusta loppuun yhdelle pienehkölle ryhmälle ja integroimaan käsityön ja kuvataiteiden opetukseen. Mikäli leikkipuiston osallistavalle suunnittelulle halutaan julkisuutta, on pienoismalli näyttävä osa näyttelyä tai lehtijuttua.

Kesto

15-20 oppituntia

Mallin koko, oppilasmäärä ja ohjaajien määrä vaikuttavat kuluvaan aikaan.

Sopivin oppilasmäärä

1 luokka / opettaja ja 2 ohjaajaa

Vaatii välillä runsaasti henkilökohtaista ohjaamista. Eri osioissa ohjaustarve vaihtelee.

Mikä ikäisille?

Sopii kaikille ikäryhmille.

Oppiaineet

Kuvaamataito, käsityö, äidinkieli, matematiikka, biologia

Mitä lapset oppivat?

- Vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot
- Suunnittelu ja itseilmaisu rakentamisen ja askartelun avulla
- Kolmiulotteinen esittäminen
- Mittakaava
- Askartelutekniikoiden harjoittelu ja tutustuminen eri materiaaleihin
- Mitä puisto tarkoittaa? Mitä millaisia leikkipuistoja on olemassa?
- Kierrättäminen ja ekologisuus (kierrätysmateriaalien käyttö)
- Eri kasvilajien ominaispiirteitä

Suunnitteluun saatava aineisto

- Toiveita puiston topografiaan ja kasvillisuuteen.
- Ideoita leikkipuiston kokonaisuuteen, materiaaleihin, teemaan ja leikkivälineisiin.
- Ideoita siitä, mitä puistossa halutaan tehdä, millaiset paikat ovat hyviä eri toiminnoille ja miten teema voisi näkyä puistossa.
- Pienoismallista näkee hyvin, mitä lapset tarkoittavat eri asioilla.

MATERIAALIT

1. Suunnittelu:

- Pohjakartta mittakaavaan 1:50 ideoitavasta alueesta
- Skissipaperia, kaavapaperia tai voipaperia
- Lista leikkipuistoon tulevista välineistä, varusteista ja alueista (*kts. esim. Oulun kaupungin leikkipuistojen kehittäminen 2014-2032*)
- Suunnittelijalta: Pohjakuvat perustoiminnoista, joita puistoon on tulossa, jotta toimintojen tilantarve hahmottuu. (*esim. jonkun toisen puiston työpiirrustuksesta leikattuna*) Vaihtoehtoisesti ympyröitä, joissa lukee toiminto, ja jonka säde on valittu niin, että tilantarveminimi täyttyy.
- Paperia, kyniä, sakset, sinitarraa

2. Maasto:

- 12mm vanerilevyä pienoismallin alustaksi. Määrä riippuu puiston ja siitä tehtävän mallin koosta. Iso malli joudutaan tekemään paloissa, jotta osat mahtuvat ovista, ovat kannettavissa ja pystytään varastoimaan. Kulloinkin mallin koko ja mallin osien koko on harkittava tapauskohtaisesti.
- Selluvillaa ja liisteriä. Näitä kuluu yllättävän paljon, mutta yhdestä selluvilla paketista tekee monta ison puiston pienoismallia. Liisteriä sen sijaan saatetaan tarvita parikin 15 l sankollista yhtä mallia kohden.
- Sanomalehtipaperia, vessapaperirullia, turveruukkuja ja maalarinteippiä maaston muovailuun.
- Tavallisia nappi-peitevärejä maaston maalaamiseen.
- Heinoa hiekkaa ja erikeeperiä polkujen tekemiseen.

3. MiniMinät:

- Muovailuvahaa ennakolta tehtyjä mittakaavamiiniä varten

4. Kasvillisuus:

- Erikeeperiä, sakset, suojat pulpeteille, oksia lehtipuiden rungoiksi, huovutusvillaa lehtipuiden lehvästökseksi, suoria noin 8mm paksuisia tikkuja tai oksia kuusien rungoiksi, havun vihreää koristekuitukangasta havupuihin.

5. Leikkivälineet ja varusteet:

- Erikeepperiä, kuumaliimaa (*Hyvä olla ainakin 4 pistoolia/luokka, mutta jos mahdollista, niin jokainen pari voi käyttää omaa.*), värejä, saksia, katkaisupihtejä, suojat pulpeteille.
- Lisäksi valinnan ja valitun teeman mukaan erilaisia askartelumateriaaleja kuten tikkuja, pillejä, kiviä, kangasta, paperia, pahvia, huopaa, metallilankaa, puuhelmiä, metalliprikkoja, lankaa, muovailumassaa yms.

6. Mallin kokoaminen:

- Akkuporakone, eri kokoisia poranteriä, erikeepperiä, kuumaliimaa (*Hyvä olla ainakin 2 pistoolia.*), värejä, saksia, katkaisupihtejä, suojat pulpeteille.
- Lisäksi maastoa ja välineitä täydentäviä askartelumateriaaleja kuten kiviä, hiekkaa, huovutusvillaa, tikkuja, huopaa, ja tarpeen mukaan metallilankaa, pillejä, kangasta, paperia, pahvia, puuhelmiä, metalliprikkoja, lankaa, yms.

OHJAAJAN / SUUNNITTELIJAN / OPETTAJAN ETUKÄTEISVALMISTELUT:

Mahdollinen teematyöpaja / teemakeskustelu ennen työn aloittamista. (Kts. työpaja 4 Puiston Teema)

1. Suunnittelu:

- Alustuksen valmistelu: *Mikä on leikkipuisto, mitä siellä tehdään?*
- Puistosta rakennettavan pienoismallialueen rajaaminen sopivaksi
- Pohjakartan tulostaminen 1:50 ideoitavasta alueesta
- Väline-, varuste- ja aluelistan tekeminen (kts. esim. Oulun kaupungin leikkipuistojen kehittäminen 2014-2032)

2. Maasto:

- Pohjavanerien tilaus
- Alustavan suunnitelman piirtäminen vanerille lyijykynällä
- Sellumassan valmistus juuri ennen työstön alkamista

3. MiniMinät:

- Rakentamista helpottavan MiniMinän muovailu etukäteen 1:50 mittakaavaan (kts. työpaja 5)

4. Kasvillisuus:

- Esimerkkipuiden valmistus (lehti- ja havupuu)
- Materiaalien esille laittaminen

5. Leikkivälineet ja varusteet:

- Materiaalien hankkiminen ja esille laittaminen

Työpajan kulku

Tämä työpaja jakaantuu kuuteen osioon ja usealla eri pituiselle kerralle. Mikäli ryhmä on suuri (yli 8 henkilöä), kaikki eivät mahdu osallistumaan jokaiseen vaiheeseen. Voidaan esimerkiksi sopia, että puoli luokkaa muotoilee maastoa ja toinen puoli maalaa sen. Alla paja jaettuna osioihin.

1. SUUNNITTELU JA ALUSTUS, 2-3h

Tässä osiossa olisi hyvä, mikäli puiston suunnittelija tai tilaaja pääsisi mukaan. Ainakin apuja olisi hyvä saada pohjakartan ja toimintojen tilantarpeiden suhteen.

Alustus aiheeseen, 20 min (KAIKKI MUKANA)

- Mikä on leikkipuisto? Mitä leikkipuistossa voi tehdä? Millaisia välineitä, varusteita ja kalusteita puistoon on ainakin tulossa? Onko puistolle valittu teema?
- Listataan toimintoja, varusteita ja leikkivälineitä taululle.

Puiston alustava luonnos mallin rakentamista varten, 55-115 min (SOPIVIN RYHMÄKOKO 4-8 hlöä)

- Käytetään apuna suurta pohjakarttaa ja skissipaperia (myös kaavapaperi tai voipaperi käy).
  - *Pohditaan yhdessä, miten kulku puistoon tapahtuu. Missä menevät reitit ja polut? Kuinka leveitä ne ovat?*
  - *Onko puistossa mäkiä? Jos on niin missä ja minkä kokoisia?*
  - *Entä metsäisiä alueita tai puita?*
  - *Mitä leikkivälineitä ja leikkialueita puistossa on? Miten ne sijoittuvat puistoon?*
- Leikkipuistot jaetaan usein pienten lasten ja isojen lasten alueisiin. Kuinka nämä alueet sijoittuvat? Mitä välineitä on eri alueissa?
- Näkyykö teema pohjakartassa esimerkiksi korkeuseroina, muotoina, reitteinä, kasvillisuutena tai materiaaleina?
- Voidaan käyttää apuna valmiita "väline- ja alue ympyröitä", jotka auttavat tilantarpeen hahmottamisessa. Jos puistoon keksitään toimintoja, joille ei ole valmista ympyrää, arvioidaan tilantarve ja leikataan sopiva ympyrä. Alueet voivat hieman limittyä. Ympyröitä voidaan mallailta ja siirtää, jos niiden kiinnittämiseen käytetään sinitarraa.
- Vaativan osion lopputuloksena pitäisi olla pohjakartta, johon on piirretty tärkeät reitit ja maastonmuodot. Myös eri toimintojen vaatimat alueet on sijoitettu kartalle, jolloin luonnoksesta näkee, missä olisi hyvä olla tasaista (esim. kiikkujen alusta tai pelialue) ja missä voi olla mäkiä (esim. pulkkamäki).

2. MAASTON MUOVAILEMINEN, 2-3h (SOPIVIN RYHMÄKOKO 4-8 hlöä)

(Tarvittava aika riippuu mallin koosta ja siitä, kuinka moni on tekemässä maastoa.)

Tämän osion opettaja pystyy hyvin ohjaamaan yksin ja itsenäisesti.

- Ohjaaja on ennalta piirtänyt tärkeät reitit, mäet ja alueet pohjavanereille 1:50-mittakaavassa.
- Mäkien alle teipataan ja liimataan sanomalehteä, turveruukkuja tai vessapaperirullia. Maastonmuodot pyritään tekemään mahdollisimman hyvin, ennen kuin ne päällystetään selluvillamassalla.
- Muovillaan maasto sellumassasta. Massa on sopivan kosteaa, kun se tarttuu hyvin vanerilevyyn. Tavoitteena on peittää koko malli ohuella kerroksella lukuun ottamatta polkuja ja muita tasaisiksi jätettäviä alueita. Mäet, tunnelit ja muut maaston muodot peitetään riittävän paksuisella kerroksella. Maaston pinta ei saisi lohkeilla, mutta massakerros ei myöskään saisi olla liian paksu, tai massan kuivumiseen menee todella kauan aikaa.
- Kun maasto on valmis, voidaan poluille levittää erikepperiä ja sirotella liimaan hiekkaa.
- Maaston annetaan kuivua noin viikko tai kunnes kaikki kohdat ovat kuivia.

Maaston maalaaminen, (1-2h) (SOPIVIN RYHMÄKOKO 4-8 hlöä)

(Tarvittava aika riippuu mallin koosta ja siitä, kuinka moni on tekemässä maastoa.)

Tämän osion opettaja pystyy hyvin ohjaamaan yksin ja itsenäisesti.

- Maalataan maasto peiteväreillä. Tavallisilla nappi-peiteväreillä tulee sopivan elävä pinta. Havainnollista on tehdä maastosta kesäinen, sillä leikkipuistoja käytetään eniten kesällä. Myös polut voidaan maalata, jolloin saadaan tieto käytetystä materiaalista (esim. kivituhka tms.).
- Annetaan kuivua ainakin seuraavaan päivään.

3. MiniMinät, 1h (KAIKKI MUKANA)

Tämän osion opettaja pystyy hyvin ohjaamaan yksin ja itsenäisesti.

- Muovaillaan MiniMinät 1:50-mittakaavaan helpottamaan mittakaavan ymmärtämistä. (Kts. työpaja 5 Mittakaava ja MiniMinä)

4. KASVILLISUUS, 1-2h (KAIKKI MUKANA)

Tämän osion opettaja pystyy hyvin ohjaamaan yksin ja itsenäisesti.

Alustus, 15 min

- Pohditaan, millaista kasvillisuutta puiston alueella kasvaa tai tulee kasvamaan. Pohditaan, millaisia puita sinne tulee ja miltä ne näyttävät. Kuinka pitkiä puut ovat, minkä värinen lehvästö? Minkä muotoisia? Minkä värinen runko?

Askartelu, 30-75 min

- Askarrellaan puita ja pensaita mallia varten. Jokainen askarteleee ainakin 1-2 puuta mallin koosta ja askartelijoiden määrästä riippuen.
- On hyvä sopia yhdessä etukäteen, minkä kokoisia puita malliin on tulossa. Kannattaa kirjoittaa taululle, kuinka monta senttiä mallin puut ovat pitkiä. *Esimerkiksi lehtipuu 5-15 cm.*
- **Lehtipuu:** Valitaan sopiva oksa, johon liimataan hentokerros huovutusvillaa lehvästökseksi. Mitä ohuemmaksi huovutusvillan on venyttänyt, sitä paremman näköinen lopputulos. Materiaalia kannattaa säännöstellä, sillä useimmat lapset laittavat kaiken tai enemmän, mitä annetaan.
- **Havupuu:** Katkaistaan sopivan pituinen keppi katkaisupihdeillä tai oksasaksilla. Leikataan koristekuitukankaasta eri kokoisia ja kolmioita. Tehdään kuitukangaskolmion keskelle reikä. Pujotetaan kolmiot keppiin suurin alas ja pienin ylös, jolloin muodostuu kuusi. Kangaspalojen juureen laitetaan vähän liimaa.
- Valmiit puut tökitään tyhjän pahvilaatikon läpi odottamaan malliin kiinnittämistä.

5. LEIKKIVÄLINEET JA VARUSTEET, n. 6h (KAIKKI MUKANA)

Tässä osiossa olisi hyvä, mikäli ohjaajia olisi vähintään kaksi.

Alustus 15 min

- Kerrataan puiston mahdollinen teema. Pohditaan, mitkä värit, materiaalit, muodot, yms. tukevat teemaa ja tuovat sitä esiin.
- Oppilaille korostetaan, että tehdään yhteistä mallia, jonka kaikki osat ovat yhtä tärkeitä. Kaikkien työ on yhtä arvokasta. *Mikäli puistosta puuttuvat kaikki roskikset tulee siitä hetkessä sotkuinen. Tai jos ei ole valaisimia, ei näe leikkiä pimeällä.*
- Työskennellään yksin tai pareittain.
- Kirjoitetaan taululle lista, mitä kaikkea puistoon tarvitaan ja halutaan.
  - Esim. keinut (vauva ja tavallinen), hämähäkkikeinu, liukumäki isoille ja pienille, suuri hiekkalaatikko, kiipeilyteline, pulkkamäki, jännittävä valaistus, metsää, palloilupaikka, roskiksia, evästen syöntipaikka, pyörätelineet, katos, grillipaikka, omenapuita, erityishieno karuselli, leikkimökkikylä, temppurata, penkit...
- Jokainen pari alkaa askarrella yhtä listan toimintoa tai varustetta. Opettaja/ohjaaja huolehtii, että kaikki toiminnot tulevat tehdyiksi.
- Telineet yms. kannattaa rakentaa irtonaisina. Osaa lapsia kuitenkin helpottaa, jos he voivat rakentaa alustalle. Tällöin leikataan sopiva ”turva-alusta” telineen alle esim. huovasta tai pehmolevystä.
- Rakentaminen tehdään mittakaavaan 1:50. Apuna käytetään aiemmin muovailtua 1:50-kokoista MiniMinää.
- Käytössä on eri materiaaleja, joista valitaan kuhunkin työhön sopivimmat. Mikäli puistolle on valittu teema, yritetään se saada näkymään mallissa.

Työskentely jakaantuu kahdelle päivälle. Toisen päivän aluksi tarkistetaan listasta, mitä vielä puuttuu kokonaan ja mitkä osiot jäivät kesken. Kaikille (pareille) annetaan tehtävät.

6. MALLIN KOKOAMINEN, n. 2h (SOPIVIN RYHMÄKOKO, 4-8 hlöä)

Tässä osiossa olisi hyötyä, mikäli suunnittelija tai tilaaja pääsisi paikalle opettajan avuksi.

- Aloitetaan mallin kokoaminen. Sijoitellaan toiminnot alustavasti malliin. Kun ne ovat kutakuinkin paikoillaan, leikataan sopivan kokoiset ja muotoiset ”turva-alustat”, joille välineet liimataan.
- Porataan malliin reikiä puita ja valaisinpylväitä varten. Liimataan puut reikiin kuumaliimalla ja valaisinpylväät erikepperillä. Porataan reikiä tarvittaessa myös leikkitelineitä varten.
- Liimataan välineitä ja toimintoja malliin ja rakennetaan vielä puuttuvia osia, jos puutteita ilmenee.
- Liimataan pensaita huovutusvillasta.
- Lopuksi puhdistetaan malli sahanpurusta ja muusta roskasta siveltimellä lakaisemalla ja puhaltamalla.

Vinkkejä:

- Osa mallinrakentamisen vaiheista on sellaisia, että opettaja pystyy ohjaamaan ne itsenäisesti. Mikäli halutaan toteutusta lähestyvä malli, olisi hyvä, että suunnittelija tai tilaaja olisi läsnä ainakin suunnittelu ja kokoamisosioissa. Näissä vaiheissa on erityistä hyötyä puistokokonaisuuden tilantarpeiden ja mittakaavan hahmottamisesta. Ideat toki välittyvät vähemmän realistisestakin mallista.
- Leikkivälineet ja varusteet -osiossa tulee varautua suureen ohjausmäärään.
- Optimaalisinta olisi, että sama ryhmä tekisi pienoismallin alusta loppuun, jolloin työ mielletään kokonaan omaksi.
- Tehtävään suositellaan 1:50-mittakaavaa, joka ei ole ihan liian pieni oppilaiden askartelukyvylle eikä liian suuri, jotta mallista tulisi valtavan kokoinen.
- Käytössä olevat materiaalit vaikuttavat lopputulokseen ja ideoihin sekä esteettisesti että mittakaavan puolesta. Kannattaa välttää liian "suuria" kappalemaisia materiaaleja, kuten styrokspalloja, jugurttikuppeja yms.. Kookkaita materiaaleja käytettäessä mittakaava helposti karkaa. "Tämä pallo on valaisin." "Tämä kuppi on penkki."
- Esimerkiksi helmistä ja prikoista tulee hienoja telineitä, samoin metallilangasta. Myös pehmolevy, aaltopahvi ja huopa toimivat hyvin. Tikkuja ja narua tarvitaan varmasti. On hyvä muistaa, että toinen oppilas osaa paremmin tehdä toisesta materiaalista ja toinen toisesta.

